

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Éves díj... 10 kor.
 Helyi díj... 5 "
 Egyben hához kordva:
 Éves díj... 20 kor.
 Helyi díj... 5 "
 Postai postán szállítva:
 Éves díj... 24 kor.
 Helyi díj... 5 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétvége
 és nap utáni napok kivételével

Eszerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2

Amennyiben a kéziratok visszaküldésére
 vagy megőrzésére nem vállalkozik

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők

Egyes szám ára 3 fillér.

NAGYVÁRAD, szeptember 3.

Tan v kezdetén.

(V. I.) A tíz hónapi nagy munka után a pihenésre szánt nagy szünet végéig ért, tanító és tanítvány egy új tanév küszöbéhez jutott. A természet örök törvénye hozza azt magával, hogy a pihenést a munka váltsa fel. Sikeres munkát csak pihent testtel és pihent szellemmel lehet végezni.

A tudomány csarnokainak kapui manjra feltárulnak s nemzetünk ifjú gardája a haza jövő oszlopai kibontakoznak a meleg családi otthonból, benépesítik a tantermeket, hogy a jól kiérdemelt pihenés után tanítóikkal tovább folytassák a nagy és nemes munkát.

A nemzetnek nagy munkájából azok végzik az oroszlanrészt, akiket az elismerés a »nemzet napszámosai«-nak nevezett el. Ezen a diszes névvel illetett pályán a munkásnak homlokára a megnyugtató öntudat virágaiból koszorút fon a magasztos hivatás betöltése. A »nemzet napszámosai« hazájukat szolgáló közkatónak, a kik az elismerést, a bronz érdmet megtépték, rongyos köpenyegükön hordozzák.

Népvándorlást hoz magával ennek a hónapnak az eleje. A szülők kis és nagy

deákjaikkal oldalakon felkerekednek és megostromolják az iskolák kapuit. Arcukból kisugárzik a szeretet, a melynek hátterében az aggodalom settenkedik. Olyan megkapó ez az annyiszor ismétlődő — de azért mégis mindig új kép.

A városok utcái hullámozásba jönnek; a rózsás arcokon látjuk a pihenés üdítő nyomát, a vidám kedély, a hangos kacaj csupán derűt fakaszt keblünkben, eszünkbe se jutna ilyenkor a komoly elmélkedés, ha a kísérő szülők arcára nem ült volna ki a jövőbe kiható aggodalom.

Bizony nehéz, jól tudjuk mi, milyen nehéz az élet küzdő porondján harcolni a megélhetésért, a melyhez a tisztesség és becsületesség első fegyvereit az iskola adja kezünkbe.

Mit tudja az a tantermet beözönlő vidám diáksereg, hogy milyen óriási küzdelmek árán lehet megszerezni azt a megnyugtató tudatot, a mely a biztos megélhetés árnyában kél? — De honnan is tudhatná? Hiszen a jó szülők elpalástolják, féltő aggodalommal rózsás kendőt tesznek a gyermekeik szeméi elé, hogy ne ismerjék meg a fejük fölött fornyosuló sötét fellegetek. És talán jól van ez így. Hiszen ugy is elég korán fogják megismerni a legnagyobb iskolának, az életnek súlyos terheit.

A megújuló rózsás képek gyönyört

fakasztanak a lelkünkben, annyi szép reményt fűzünk hozzájuk s azt hiszem ebből a gyönyörből bontakozik ki a sötét aggodalom, — hogy gondolunk a veszedelmekre is, a melyek kísértetbe vihetik. Hiszen annyira indokolt az aggodalom ott, a hol legdrágább kincsünkről, gyermekeinkről van szó.

Milyen fölemelő öröm látni Magyarországot jövő oszlopainak tömör sorait s milyen kár, hogy ebbe az örömben, mint disszonáns hangok: a mult kísértéseinek, az előítéleteknek, a téves becsvágy vagy szomorú botlásoknak felhői borongnak.

Annyiszor hangoztatjuk, de még mindig hangoztatnunk kell — különösen ilyenkor pályaválasztás idején, — hogy a helyes gondolkodásnak még mindig nagyon sok téves nézet és bűnös előítélet szegi szárnyait. Az »ur csinálás« vak szenvedélye még mindig kísért és a szülői szeretet inkább hódol a hiu ábrándoknak, mint a józan megfontolásnak. Ezért aztán a lateiner pályára képesítő intézeteket tengernyi tömeg lepi el, hogy megszerezze a csengő címet neve elé.

Aki ismeri a mai viszonyokat, az jól tudja, hogy mit ér a diploma. A diploma mai jelentését így lehetne helyesen jellemezni: bizonytalan kenyér, zaklatott küzdés, hatványozott igények s végül — cifra nyomorúság.

Nem azt mondjuk, hogy a szülők ne

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A banda.

(Igaz történet.)

Írta: Siliga Ferencz.

Tizenketten voltunk.

Két első primás, ugyanennyi terces, három kontrás, egy brácsás, egy klarinétos, egy flótás (de nem szerencsétlen), a cimbalmos és a nagybőgős.

Hívtak pedig bennünket a következőképen:

Jedno, Jambó, Tokió, Dongó, Figaró, Sobri, Panek, Mócsi, Bődön, Kozarek, Alborák és Jónás.

Hogy nem belügyminiszteri engedéllyel jutottunk hangzatos, magyaros neveinkhez, az egyszer bizonyos. Ugy ragadtak azok reánk az iskolai padok között, de annyira megszoktuk viselésüket, hogy bizony idegennek hangzott, ha valódi nevünkön szólított meg valamelyik kenyeres pajtásunk.

A banda szerenádát adni készült.

De mielőtt elindulnának, jó lesz megismerni vezető matadorjait.

Jedno, (teljes nevén: Sickó Jedno) a banda

első-primása. 168 cm. magas, cipője 44-es, gallérja 39-es. Ugy ri kezében a mások hegedűje, mint a pinty! Azért mondom, hogy a másoké, mert az övé 12 koronával nagyon is hallgat — a zálogházban.

Tokió, a flótás, de a szerencsések közül. T. i. a papája bankár. 18 db. (mondd: tizen-nyolc) toga hiányzik. Bizonyosan kedves papájának lelkiismerete rovására, ki ilyenén adja be neki bankári tanácsait: Fiam! verd fogaidhoz a garasokat. . . Fogazatának folytonossági hiányától etekintve jó fogást fog vele csinálni, aki majd — megfogja. . .

Bődön, a cimbalmos. Derék fickó már csak azért is, mert nettó súlya 93 kg. Nagyon szerencsés halandó, mivel még a 0° alatt is izzad és így sohase gondol — fára!

Alborák. Ő a klarinétos. Mint már neve is elárulja, ábrázatján óriási lopótök diszeleg. Am különösképen, a sört nem szereti.

Jambó, a nagybőgős. Sete kézre játszik de olyan akkurátosan, hogy a rücskös képű Fáraó ivadék pirulhat bele.

A banda többi tagjai is elsőrangú alakzatok.

Este 10 óra volt és a Gyulák, Gyuluskák és Gyulácskák névnap előestéje. S mivel »az izében« tanárunkat is (t. i. »az izében« volt a

szavajárása) Gyulának keresztelték, ergó: szerenádát kellett neki adni. Szegény Bődön! Fel-lökdösik hátára a cimbalmot; csak úgy nyekken bele. Szuszog, trüszköl, fu, dörmög alatta, de azért mégis gurul — előre. Csak nagynéha szól ki a cimbalom alól:

— Tyü, de meleg van!

Az ablak alá értünk.

A tüggönyök le voltak engedve, de egy kis hasadáson keresztül bekukucsáltunk a szobába. . .

Jelen volt az egész tanári kar — a hagyományos oldalbandákkal egyetemben — természetesen borközi hangulatban.

— Tehát kezdjük a nyitányt. . . Egy! . . Kettő! . . Hár . . rom! És felhangzott a: Ta-ra-ra boom diay!

Feltáruktak az ablakok!

— Ah, a banda! — hangzott belülről!

— Jöjjenek be — ugrándozott az asszonyi nép.

— Igen, igen, csak tessenek beljebb kerülni az izében — biztatott Gyula tanárunk.

Hiszen, csak ezt vártuk.

— No Jedno, te vagy a legnagyobb pénz és alanyi költő, elő a mondókával.

Jedno megköszörülve torkát és névnap állungba csapva magát így kezdé:

Tankönyvek,

valamint mindennemű író-rajz és festőszerek a legnagyobb választékban kaphatók:

Sebő Imre,

könyv- és papír kereskedésében, Nagyváradon.

Fő-üzlet: Fő-utca. Telefonszám: 276.

1748.

Fiók-üzlet: Nagypiac-tér. Telefonszám: 152.

taníttassák gyermekeiket, hiszen ennek az országnak nagy szüksége van arra, hogy ifjai iskolákban acélosodjanak az élet küzdelmeihez — de nagyon is elérkezett az ideje annak, hogy lemondjunk arról a hiu ábrándról, miszerint egyedül boldogító pályák csak az u. n. »uri pályák.«

Szokjuk meg, hogy mindenki ur, a ki a maga tisztességes, becsületes munkája után él, aki a kötelességét becsületesen teljesíti.

Az »uri pályák« az óriási tultermelést fokozta az a körülmény is, hogy az élet a küzdő tere szőlította a gyöngénőt is. Oktalanság ott keresni a boldogulást, hol a legnagyobb versenyt csak a még bizonytalanabb siker mulja felül.

A biztos kenyér — még ha fekete is — többet ér minden előítéletnél — ha még oly uri is az. Nagy baj, hogy a magyar keresztény közönség még mindig idegenkedik a reális pályáktól.

Kötelességünk a szülőknek a figyelmét korunk viszonyaira fölhívni. A haladó kor a művelt iparos és kereskedő osztály elé szép jövőt tár.

És pár nap múlva megkezdődik hivatalosan is a tanév. Erőre van szükségük az önzetlen lelkesedést igénylő nagy munkához a nemzet napszomsainak, kitartó buzgalomra a haza reményeinek, a haza jövőjéért oszlopainak. Merítsék évezredes multunkból — a jövőhöz fűződő szép reményeinkből!

A miniszterelnök Kossuth Ferencnél. Herkulesfürdőről jelentik, hogy dr. Wekerle Sándor miniszterelnök vasárnap reggel Sztterényi József államtitkár társaságában Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter látogatására Herkulesfürdőre érkezett. A fürdő-

»Ki szellemünket műveled,
Légy üdvöz, oh tanár!
Kire e várva várt napon
Sok áldó szózat vár.

Te annyi jót teszesz velünk,
Hogy ki nem mondhatom,
Azért mivel háláljuk meg
Jóságod nem tudom.

Csak hő imánkat hozhatjuk
Jutalmul mi neked
Kívánva, hogy Isten adjon
Derült vig életet»

— Banda, tuss!

Elképzelhető a hatás Ottó Vilmos-i volta. Gyula tanárunk egyszerűen meg volt hatva. De azért nem akart hátul maradni, s hogy tényleg nem maradt hátul, azt fényesen dokumentálja alábbi válasza.

Kedves barátaim, az izében!

Nagyon szépen köszönöm szives megemlékezésüket, az izében. Amint önök biztosítottak engem önzetlen ragaszkodásukról az izében, úgy biztosítottam én is önöket, az izében, atyai jó indulatomról, az izében. Legyenek szorgalmasak, az izében s ha a mechanika is úgy fog menni, mint a »Ta-ra-ra boom diay!« az izében, megleszek elégedve az izében...

— Banda, tuss!

Éjtél után három óra volt, mikor az utolsó induló akkordjai elhangzottak.

Reggel az első óra mechanika volt, s Gyula tanárunk valóban atyai jóindulatról tanuskodott, mivel az izében, mind a tizenketten — beszekundáztunk.

vendégek az érkező miniszterelnököket, valamint Sztterényi József államtitkárt lelkesen megéljenezték.

Megérkezés után a vendégek Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter társaságában reggeliztek, majd a két miniszter fél 9 órakor tanácskozássra vonult vissza, amely 12 óráig tartott. A tanácskozás tárgyát egyes folyó ügyek és a legközelebbi minisztertanács elé terjesztendő kérdések: kívül a kiegyezési tárgyalások képezték, melyeknek nemcsak főbb irányaira, de részleteire nézve is megállapodott a két miniszter.

A tanácskozások befejezése után Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter vendégeül látta Wekerle Sándor miniszterelnöket és Sztterényi József államtitkárt, akik délután 3 óra 45 perckor az expressz vonattal utaztak vissza Budapestre, ahová hétfőn reggel 7 óra 15 perckor érkeztek meg.

Minisztertanács. Mint a Magyar Tudósító értesül, f. hó 4-én, kedden délután minisztertanács lesz.

A király budapesti tartózkodásának előkészületei. A kabinetiroda magyar referense, Daruváry osztálytanácsos szombaton Budapestre érkezett és hétfőn felkereste Wekerle miniszterelnöket, hogy referáljon neki a királynak Budapestre jöveteléről és közölje vele ő Felsége itt tartózkodásának részletes programját. Daruváry több fontos aktát vett át Wekerle-től.

Anket a kereskedelemügyi miniszteriumban. Sztterényi József államtitkár elnöklésével anket volt a kereskedelemügyi miniszteriumban a balesetbiztosításra vonatkozó törvényjavaslat tárgyában. Az anketen jelen voltak: Téglassy István miniszteri tanácsos, Pór Jakab, az Assicurazione Generali vezérigazgatója, Hegedüs Loránt, a gyáriparosok orsz. szövetségének elnöke, Szávai Gyula, a debreceni kereskedelemügyi kamara titkára, Gelléri Mór királyi tanácsos, Falk Zsigmond, Mezőssy Vilmos, dr. Walter Gyula, Liebermann Leó stb. Megnyitó beszédében Sztterényi hangsúlyozta, hogy a törvényjavaslat nem akarja egyoldalúan a munkások javára és a munkaadók terhére a kérdést elintézni.

A függetlenségi pártkörből. Fővárosi tudósítónk jelenti: élénk élet volt ma a függetlenségi párt klubhelyiségében. Sokan gyűltek össze ott képviselők és kültagok és nagyon élénk eszmecsere folytattak az Ausztriával való kiegyezési kérdésekről. Főn voltak a körhelyiségben Apponyi, Polónyi miniszterek, Tóth János államtitkár, Hentaller Lajos, Ugron Gábor és sokan mások. Mikor Tóth államtitkár a teremke lépett, a jelen voltak nagy óvációval fogadták és gratuláltak az új államtitkárnak, aki nem győzte köszönni a megtiszteltetést.

Uj főispán. Hírlik, hogy Brassó vármegye főispánjává Bialka Károly alispán-helyettest fogják kinevezni.

A kiegyezés revíziója. Fővárosi tudósítónk jelenti: Magyarország és Ausztria között a kiegyezés egész komplexuma revízió alá fog kerülni. Az osztrák kormány a nagyhatalmi állás szemüvegén át nézi a kiegyezést s Magyarországot még szorosabban akarja hozzáfűzni Ausztriához, míg a magyar kormány a kiegyezésben a magyar állam önállóságát és független rendelkezési jogát akarja fokozottabban mérvben érvényre juttatni. A politikusok a két kormányelnök tárgyalásaitól nem várnak pozitív eredményt. Azt hiszik, hogy a kiegyezés ügyét elvégre is koronatanácsban kell majd eldönteni, melyben a király személyesen fog elnökölni. Amely kormány aztán a király döntését el nem fogadja, az egyszerűen lemond. Wekerle ezt az eshetőséget felvetette a Kossuthal folytatott tanácskozáson, melyre nézve Kossuthnak az a véleménye, hogy a király döntését a kiegyezést illetően minden

esetben a parlament elé kell majd terjeszteni, hogy maga a nemzet határozzon sorsa felől.

Az osztrák miniszterelnök tárgyalása. Dr. Beck osztrák miniszterelnök e hét közepén ismét megkezdi politikai működését. A választói jog kérdésének sikeres megoldása érdekében, az osztrák politikai pártok különböző vezéreivel tárgyalásokba bocsátkozik. Ugyisint — mint bécsi tudósítónk értesül — Wekerle Sándor miniszterelnökkel is újból megkezdi a kiegyezési tárgyalásokat, tekintettel arra, hogy a Reichsrath szeptember 18-án kezdi meg ülését.

A petrozsényi bányász-sztrájk.

— Összeütközés a katonák és munkások között. —

Petrozsényből jelentik: A hatóság tilalma dacára a petrozsényi bányák sztrájkoló munkásai vasárnap Lunkaréten népgyűlést tartottak. A hatóság részéről megjelent főszolgabíró osztlásra szólította fel a gyűlést. A sztrájkolók ellentállottak, minek következtében katonaságot kellett igénybe venni. A csapatparancsnok kétszer felszólította a munkásokat, hogy osztlanak, azonban eredménytelenül. Erre a katonaság puskatussal kergette szét a gyűlést, miközben több sebesülés történt.

A petrozsényi sztrájkoló munkások és katonaság között történt összeütközés részleteiről a következő jelentés érkezett:

A sztrájkolók közül vasárnap reggel mintegy 1500-an gyülekeztek a lunkaréti sztrájk-tanyán. A sztrájkvezérek éppen beszélni akartak, amikor megjelent Janza főszolgabíró Schweiger Jenő bányabiztossal és kihirdette a bányakapitányság határozatát, mely szerint a bányatársulat nem fogadta el a munkások feltételeit és eszerint a béketárgyalások eredményre nem vezettek.

Erre a sztrájkvezérek beszédeket intéztek a munkásokhoz, biztatva őket, hogy ne álljanak munkába és a gyűlést megtiltó határozatnak ne engedelmességenek.

Janza főszolgabíró szép szavakkal igyekezett a munkásokat okosabb felfogásra bírni, majd midőn ez nem használt, könyörgésre fogta a dolgot és figyelmeztette a bekövetkező következményekre.

A munkásság azonban a vezetők biztatására mind fenyegetőbb állást foglalt el. A helyzet mind kritikusabbá vált s az előjelek arra mutattak, hogy a hatóság közegeit megtámadják, ezért Janza főszolgabíró kötelességének tudatában felhívta a katonai parancsnok-alezredest a gyűlés feloszlatására. A sztrájkolók a felhívásnak nem tettek eleget, ellenálltak, mire a parancsnok rohamot vezényelt és a katonaság puskatussal a tömeget szétverte. A munkásság közül többen megsebesültek. Nyomatékkal kiemelendő, hogy a katonaság szuronyt nem használt. Azok közül, akik a munkásságot a hatósággal szemben ellenállásra buzdították, többet letartóztattak.

A bányászok közül többen kihallgattak. Vallomásaikból kitűnik, hogy a bányászokat az elvtársak azzal terrorizálták, hogyha a hatóságnak engedelmességenek és munkába állanak, úgy társaik agyonverik őket. Eddig 80 sebesülési eset ismeretes.

A hatóság a korcsmákat délután 3 órakor bezáratta. Az igazgatóság szerda délig ultimátumot adott, mely idő leteltével a munkára nem jelentkező bányászokat lakásaikból kiköltöztetik. A nem megyebeli illetőségűeket a hatóság el fogja távolítani.

Petrozsényből jelentik még a következőket: A községben csend uralkodik, mindamellett erős őrzérek cirkálnak. A sztrájkolók fejét, Gulácsy Mihályt, 14 társával egyetemben a csendőrség letartóztatta s még az éj folyamán bekísérte a dévai ügyészség fogházába.

A rendőrség az éjjel megállapította a sebesültek számát. Súlyosan sebesült Schneller

István, Arady Arpád, Pecak András és Russu Igmond; ezeknek sebesülése azonban nem életveszélyes.

Vagy 190 munkás könnyebb sérüléseket szenvedett. A vulkáni bányák több munkása szintén részt vett a gyűlésen, ezek közül néhányan megsebesültek. Miután a sebesülteket társaik kocsin hazaszállították, a sebesültek száma nem volt megállapítható. A sztrájkolók vezérének *Gulácsy Mihály* ujkiyósi illetőségű földmunkásnak letartóztatása este 9 órakor történt.

A vulkáni bányáknál rendzavarás nem történt. A hatósági közegek lakásait erős katonai tevedet őrzi. Csütörtökön este egy *Biró József* nevű bányász munkahelyére dolgozni ment. Idegen, állítólag vulkáni tárnából jövő bányászok *Biró* után mentek és annyira megverték, hogy az orvosok véleménye szerint gyógyulása 40 napig fog tartani. *Biró* súlyos sebével a kórházban fekszik. A tettesek kilétét nem sikerült megállapítani. Ejjel két század katona érkezett. A helyőrség ezidőszerint 140 csendőrből és 900 katonából áll. A sztrájkolók száma 7000-en felül van.

Közbiztonságunk a város határán.

Ezelőtt még csak egyévvél is, amikor még nem voltak lovasrendőreink, közbiztonságunk a város határán, különösen a *Wolff-erdő* közelében igen el volt hagyatva. Ezen a részen volt a kóbor cigányok *Eldoradoja*. Itt történt az a borzalmas rablógyilkosság, amelyből kifolyólag három cigányt csak a királyi kegyelem mentett meg a bitófától. A vidéki vásárra jövőeknek ez a rablógyilkosság olyan visszaretentő volt, hogy nem mertek bejönni a váradi vásárra. Ez igen sokat ártott városunk forgalmának, kereskedelmének és különösen amugy sem valami jó hírnevének.

A rendőrség e bajokon nem tudott segíteni addig, míg fel nem állították a lovasrendőrséget, melynek hathatós munkájáról már számtalan esetben volt módjában meggyőződnie a közönségnek.

A lovasrendőrség nap mint nap bejárja a határt s megtisztítja azt minden olyastól, ami a közbiztonság ártalmára lenne.

A *Wolff-erdő* valóságos fészke volt a zsványoknak és amióta a lovasrendőrség megkezdte razziait, tisztul a határ. Egy kissé különös a közönség előtt, mert a lovas ember erdőben tényleg nem mozoghat, annál kevésbé tarthat razziait, de akármilyen különös is, a mi lovasrendőreink ezt megtették és pedig legutóbb szombat este.

Réz Bertalan rendőrbiztos vezetése alatt kivonultak a mi lovasrendőreink és nem hiába. Egy vakmerő cigány-tábor — talán nem volt tudomása róla, hogy lovasrendőreink is vannak — megtelepedett az erdő mellett és egy része lesben állva rablásra készen várták az utasokat, hogy kifosszák őket. Őriási volt azonban meglepetésük, mikor az árukkal megrakott vidéki szekerek helyett *Réz* lovasainak fényes kardjai és a hold világánál megcsillanó revolvercsövei fenyegetőleg voltak feléjük szegezve.

Volt is nagy láрма, ordítás, sivitás.

— Itt vánnak a rendirek! — hangzott a tábor minden részéből.

A lovasok összeszedték az egész tábor és hozták betel.

Asszony, ember, leány, fiu, csecsemő, lopott malac, rongyos ekhós szekér, rettenetes sovány gebék, egy sorban haladtak be a városházára, ahol megolvasták őket. Összesen 200-an voltak, köztük hadkötelesek is, akik így a karavánnal bujkálva kikerülték a hatóságok figyelmét és vesztőkre Várad közönségét akarták örökös rettegésben tartani.

A tarka tábor szétzedve kit-kit illetőségi helyére toloncoltak.

UJDONSÁGOK.

Tisztelettel felkérjük vidéki előfizetőinket, hogy úgy hátralékban levő, valamint a jelen negyedre szóló előfizetéseiket mielőbb beküldeni sziveskedjenek, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

* **Személyi hírek.** *Hranyiczky* Károly Biharvármegye árvaszékének elnöke három havi szabadságát befejezve az árvaszék vezetését ismét átvette. — *Reismann* Mór a Biharvármegyei kereskedelmi ipar- és terményhitelbank vezérigazgatója nyári üdüléséből haza érkezett és átvette az intézet vezetését.

* **Buda várának emléklapja.** A Nagybaldogasszonyról nevezett budavári koronázó templomban a vár visszavételének 220 évfordulóját olyképp ünnepelték meg, hogy dr. *Nemes Antal* fényes segédlettel szent misét mondott és délután 5 órakor — épen abban az időpontban, amikor 1686-ban hat ágyu adta meg a jelt a végső ostromra, dr. *Laczó Viktor* a vár visszavételének történetét tárgyaló beszédet mondott, kiemelve főleg XI. *Ince* pápa halhatatlan érdemét, mivel ugyszólván neki egyedül és az általa adományozott több mint 10 millió arany forintnak köszönhető Budának felszabadulása a török szolgátság alól. S mégis nincs emlékmű, mely megőrizné dicsőségét. Pedig öt év múlva 300-ik éve lesz születésének és 225-ik éve Budavára visszavételének.

* **A bolgár fejedelem Budapesten.** A bolgár fejedelem vasárnap délután keresztül utazott a fővároson. A pályaudvarról el nem távozott, közvetlen megérkezése után folytatta útját.

* **Ki lesz a tábla elnöke?** Alig telt el *Sávell Kálmán* táblai elnököt, a helybeli sajtó egyik-másik organuma találgatásokba bocsátkozott az új elnök személye iránt. Fölvetették *Fráter* Imre kuriai bíró nevét, majd forgalomba hozták erősen bizonykodva *Szell* Farkas, debreceni táblai tanácselnök személyét. Legujabban elég megbízható forrásból arról értesülünk, hogy a nagyváradi ítélőtábla elnökévé *Pongrácz Jenő* kuriai bírót fogják kinevezni. *Pongrácz Jenő* hosszabb ideig volt elnöke a debreceni törvényszéknek, majd a budapesti kir. főügyészség élére került, nem régeből pedig a Kuriához nevezték ki bírónak saját kérelmére. Kinevezésével kiváló egyéniség jutna a nagyváradi ítélőtábla élére.

* **A darabont-miniszterek megörökítése.** Az annyira gyűlölt és megvetett darabontok korszaka letűnt, szereplésük megszűnt. De azért néha-néha lehet még hallani felőlük. Hogy mennyire ellenszenves volt ennek a kormánynak a szereplése s hogy ez az ellenszenv még most sem csillapult: ezt legujabban *Zemplén vármegye* székhelye, *Sátoraljaujhely* mutatta ki. A város ugyanis diszes törvényházat építtetett. Mikor az építkezési munkálatokat befejezték, a Fejérváry-kormány állott az ország élén. Ezért a törvényház rendeltetésének való átadásakor az épület előcsarnokában elhelyezett márványemléktáblának szövege báró Fejérváry Géza miniszterelnök és *Lányi Bertalan* igazságügyminiszter neveit örökítette meg. A város közönsége most fölratot intézett *Polónyi Géza* igazságügyminiszterhez, hogy a törvényház előcsarnokából az emléktáblának eltávolítását rendelje el.

* **Uj vashid a Körözsön.** Eleds község mellett az indóház közelében a *Körözsön* keresztül most vashidat fog készíttetni a vár-

megye. A hid alkatrészeit *Oetel Antal* budapesti vasöntődéje fogja szállítani. A vasöntőde tulajdonos a tervezetet teljesen felszerelve most küldte meg a megye alispánjához, hogy azt jóváhagyás végett a kereskedelmi miniszterhez terjessze fel.

* **Rákóczy hamvainak hazaszállítása.** Kassa város közgyűlése elhalasztotta Rákóczy hamvainak hazaszállítását azon okból, mert a várost csatornázni fogják. Mozgalom indult meg, hogy a város a csatornázást halassza el és Rákóczy hamvait még az ősz folyamán helyezték a kassai dómban örök nyugalomra.

* **Védekezés a tüdővész ellen.** A tüdővész elleni védekezés az egész országban kihivta az irányadó tényezők gondoskodását. Nagyváradon dr. *Gerő Sándor* már régebben fáradozik a tuberkulózis elleni védekezés ügyében. Ezelőtt pár hónappal *Rimler* Károly polgármester értekezletet hívott e tárgyban össze s felkérték dr. *Grósz Menyhért* orvost, hogy a tüdővész elleni védekezést a külföldön tanulmányozza s részletes jelentést és javaslatot terjessen a bizottság elé. Dr. *Grósz Menyhért* Németországban és Franciaországban tanulmányozta a kérdést s most egy terjedelmes, nagy gonddal összeállított jelentésben számol be tanulmányútjának eredményéről. A jelentés behatóan, statisztikai adatok közlése mellett részletesen és nagy szaktudással ismerteti a veszélyes bajt s az ez elleni védekezés módját. Kívánatos, hogy az érdekes mű minél szélesebb körben elterjedjen s okulással szolgáljon.

* **Inzultus a magyar szó miatt.** Bukarestből jelentik: A román kulturliga elnöke *Gradisteanu Péter* és *Kucsera Miksa* galaci ujonnan kinevezett konzul közt egy étteremben konfliktus támadt, mely tettelegességgé fajult. *Gradisteanu* megdorgálta a pincért, mert a konzullal magyarul beszélt. *Kucsera* beleavatkozott a dologba és *Gradisteanu* erős ütést mért a konzul fejére. *Kucsera* kihívta *Gradisteanu*-t.

* **Hus fogyasztási szövetkezet Nagyváradon.** A husdrágaság sulyát mind jobban érzi a közönség s különösen a szegény munkás nép helyzete van megnehezítve, mert keresményéből nem képes az erő fenntartására szükséges hust beszerezni. De a husdrágaság a kiszabott szerény fizetésből élő hivatalnokokra is őriási újabb terhet ró. A családdal bíró tisztviselőnek naponta csak husra kell hogy 2 koronát kiadjon, akkor miből fedezi a többi kiadásokat. Mint halljuk, tisztviselők között mozgalom indult meg, hogy a már fennálló fogyasztási szövetkezethez hasonlóan hus fogyasztási szövetkezetet alakítsanak. Természetesen a szövetkezet a város több pontján mérszárskéket állitana fel. Ezekben a mérszárskékekben önköltségen kapnák a tagok a hust.

* **Faragó József öngyilkos.** Berlinből táviratozzák, hogy *Faragó József*, az ismert nevű karrikatura rajzoló, szombaton éjjel agyonlőtte magát. Az öngyilkos művész néhány év előtt telepedett meg Németországban, ahol az élclapok sűrűn közölték karrikaturáit. Hazájától elszakadva, hamar kivetkőzött magyar mivoltából is. Emlékezetes, hogy a magyarfaló müncheni *Jugendben* a magyarokat sértő és méltán megbotránkoztató rajzokat publikált. *Faragó* egy évvel ezelőtt elvesztette feleségét, s ez a haláleset annyira lesujtotta, hogy buskomorságba esett és öngyilkosságra határozta el magát, melyet tegnapelőtt azután végre is hajtott. Öngyilkossága előtt táviratokat adott fel rokonainak és barátainak, melyben előre tudatta, hogy *Faragó József* meghalt. A különös öngyilkosság mindenfelé nagy feltűnést keltett. *Faragó* három kis gyermeke siratja.

* **Tanítói jubileum.** Szép ünnepélyt tartott Berettyó-Ujfalu közönsége e hó elsőjén Bihari János ev. reform. tanító és iparostanonc iskolai igazgató tanítói működésének 25-ik évfordulója alkalmából. A közszeretben álló tanító 1881. évi szeptember hó 1-én kezdte meg tanítói működését szülő helyén B-Ujfaluban és ez idő óta szerény, odaadó és buzgó működésével folyton öregbedett az egyház és község tagjai, valamint a társadalom szeretete s becsülésében. Az ünnepély a város háza zsufolásig lett nagy termében folyt le. Először Zih Sándor ref. lelkesztő méltatta Bihari szép munkásságát és üdvözölte az egyház nevében, átadva az ujfalusi társadalom által vett szép művi arany órát, mint az ünnepély emléké; a tanítóság nevében Dr. Kádár Jenőné Borsy Ida tanítótestületi elnök, a volt tanítványok részéről ifj. Ferbach János, az iparos tanonc iskola részéről pedig Póssár István főbíró üdvözölték szép szavakkal, melyekre Bihari János szívből jövő szép beszédben mondott köszönetet. Este a város háza nagy termében népes bankett volt, melyen egymást érték a talpra esett szép pohárköszöntők.

* **Beck báró balesete.** Teschenből táviratozza tudósítónk, hogy a császárgyakorlatok alkalmával báró Beck tábornagyot könnyen végzetessé válható baleset érte. Ugyanis kíséretével egy patakon lovagolt át, midőn lova hirtelen megcsuszott és lovasával együtt a vízbe zuhant. A tábornagyot csak nagy fáradsággal tudták életveszélyes helyzetéből kiszabadítani. Aztán másik lóra, illetve, könnyű sebével folytatta utját.

* **Eljegyzések.** Tóth Lajos berettyó-ujfalui reform. kántortanító eljegyezte Kiss Sándor nyug. tanító b-ujfalui állami anyakönyvezető kedves leányát Ilonkát. — Biharvármegye közkórháza ellenőrének Nagyrábéi és Hajduszoboszlói Tóth Miklósnak kedves és szép leányát Margitot, eljegyezte Váradvelencei Ambrus Aladár, a vármegyei tisztviselői kar egyik fiatal tagja.

* **Titkoszatos gyilkosság.** Interlakenből jelentik: A Jungfrau szállóban tegnap délből az ebéd folyamán egy mintegy 22 éves orosz hölgy több revolverlövessel megölte Müller Károly tőkepenzest, ki szerencsétlenségére szerfelett hasonlított Durnovo orosz miniszterhez. A gyilkos nőt azonnal letartóztatták. A vizsgálat során a gyilkos nő kijelentette, hogy megvolt bizva Durnovo orosz miniszter megölésével. Nos ő végrehajtotta megbízatását. Minden további felvilágosítást megtagad. A nő ezelőtt négy nappal érkezett ide egy idősebb ur társaságában. A szállodában Stravford és neje néven szerepeltek. Kísérője kirándulás ürügye alatt tegnapelőtt hagyta el a szállodát.

* **Nagy sztrájk Bécsben.** Bécsből táviratozzák: A kárpitossegédek mintegy 1500-an, vasárnap nagygyűlést tartottak, amelen kimondták az általános sztrájkot. A sztrájk oka: A munkaidő leszállítása. Az éjjeli munkabér javítása. Hétfőn reggel a kárpitossegédek határozatukhoz képest sztrájkba léptek. A sztrájkolók száma 1500. A mesterek, a sztrájk következtében ma értekezletet tartanak.

* **A Senki szigete lahatlan.** Az Orsova közelében fekvő u. n. «Senki szigete» — Jókai nevezte el így — lakatlanná lett. Eddig 14 szegény török család lakott meg rajta, de a napokban felszedték sátorfájukat és elköltöztek Törökországba.

* **Nincs pénz fásításra.** A közutak fásítása az országban szépen fejlődik. Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága szintén elhatározta, hogy a közutakat befásítja s e célra az 1907. évi költségvetésébe 2237 koronát vesz fel. A főszámvevő most állítja össze a jövő évi zárszámadásokat s bejelentette a tanácsnak,

hogy a közuti alap jövedelméből egy fillért sem vehet fel az utak befásítására, mivel az alap bevétele már teljesen igénybe van véve, jóllehet, hogy Nagyvárad város polgárai a maximális 10% utadót fizetik. A közutak fásítását tehát Nagyvárad városa csak államsegélyből teljesítheti.

* **Jóváhagyott közgyűlési határozat.** Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága a Kórház-utcai régi temető telkéből egy részt eladott Szmazsenka Ernő villamos vasuti igazgatónak. A telekrésznek eladását a belügyminiszter jóváhagyta s erről értesítette a várost.

* **A kereskedelmi tanonciskola felügyelete.** A nagyvárad kereskedelmi tanonciskola felügyelő bizottsága ma, kedden délután fél 5 órakor alakuló ülést tart a város házában.

* **Ismét tűz.** A nyár utóján egymásután fordulnak elő Nagyváradon a tüzesetek. A múlt szombaton három tüzeset volt a városban s tegnap reggel ismét megjelent a vöröskakas. Nyolc óra után nagy riadalmat keltett a szent László-téren a két vágató tűzoltó fogat. A tűz Damjanich-utcán Czékus Károly házában keletkezett. Kigyult egy fászin, amelybe a költözésnél kiürített ócska szalma fogott tüzet. Más értesülés szerint pedig a fászint nyári konyhának használtak s ebből keletkezett a tűz. A szin teljesen leégett, sőt a szomszédos ház tetejébe is belekapott, azonban Becsey Ignác rendőrőrmester és Szücs János vámmellenőr megakadályozták a tűz terjedését. Mire a tűzoltók kivonultak, már lokalizálva volt a tűz.

* **A részeg férj.** Tegnap délelőtt egy egész éjszakai lumpolás után egy iszákos ember sulyosan megsebesítette feleségét. Barcsényi Róza kitűző tegnap délelőtt az apáca-utcai Bodánszki-féle házban lévő lakásán a rendes napi munkával volt elfoglalva, mikor férje, a ki rendesen tul goromba szokott vele szemben lenni, haza érkezett ittas állapotban. A részeg férj mikor feleségét meglátta neki támadt és mikor látta, hogy káromkodásait felesége nem veszi tekintetbe, kést kapott fel az asztalról és azzal feleségének kezét összevagdalta. A nagy vérvesztéséget szenvedett asszonyt a mentők a közkórházba szállították.

* **Négy napig a kutban.** A Beélhez tartozó lunkai pusztán most egy kis gyermek tragikus haláláról beszélnek. Cseszura Adám 5 éves gyermek még az elmúlt csütörtökön eltűnt hazulról. Szülei kutatására indultak azonban a legszorgosabb keresés dacára sem tudták feltalálni. Vasárnap reggel végre a jószágokat itató béreseket vették észre, hogy a kutban egy hulla van, mely felpuffadva a vízszinten lebeg. Az összefutott tanyai emberek kihúzták a hullát a kutból és megállapították, hogy az Cseszura Adám hullája. A megtartott vizsgálat során meg lett állapítva, hogy gondatlanság nem terheli senkit, mivel a kut körül volt kerítve és a kis gyermek fölmászott a kut kávjára, honnan a kutba esett.

* **Bosszuálló kocsis.** Mácsai-pusztán tegnap délután az urasági kocsis valami csekélység miatt összeveszett Lus György béressel. A kocsis, aki különben előzőleg sok pálinkát ivott, rövid szóváltás után kést rántott elő és azt Lus György mellébe szurta. A kocsis már régebbi idő óta rossz viszonyban élt a béressel, mert egy alkalommal az őt megszegyenitette. A jelenlegi összekapás csak alkalom volt, hogy régi haragját kitölthesse a béressen. A vizsgálatot a vérengző kocsis ellen megindították.

* **Szerencsétlenség a cséplőgépnél.** Pelbárthidai tudósítónk egy mukás ember szerencsétlenségéről ad hírt. Pelbárthidán még mindig tart a cséplés. Tegnap a gép egyforma zugásába egy borzalmas jalkiáltás hangzott bele, mely megállította a dolgos munkás kezét, csak a nagy érzéktelen gép zugott tovább. A jalkiáltásra össze futott a munkás nép és egy embert igyekezett megmenteni az össze-

morzsolástól. Felföldi Márkusnak hívják a szerencsétlen munkást. Cséplés közben eddig meg nem állapított okok miatt jobb karja a kerekek közé jutott és azt teljesen letépte. A csendőrség megindította a vizsgálatot, hogy hit terhel a felelősség.

* **Agyonverték a rokonok.** Borzalmas gyilkosságról ad hírt gyiresi tudósítónk. Oláhszentmiklós határában a Körösben tegnap reggel a járó-keelő mezei munkások egy ember hullát láttak lebegni a víz színén. Azonnal a vízbe mentek és azt a partra húzták. Az esetről értesítették az előjáróságot és ennek kapcsán a királyi ügyészséget is. Az értesítésre Debreczeny József vizsgálóbíró, Gerő és Grósz törvényszéki orvosok azonnal kiszállottak a színhelyre és megtartották a vizsgálatot. A törvényszéki orvosok jelentése szerint a hulla fején 70 ütés látszik, mely fokostól származik. A vizsgálat szerint az agyonvert embert Fehér Jánosnak hívják és valószínűleg a vele rossz viszonyban élő rokonai követték el a gyilkosságot. A csendőrség a legszélesebb körű nyomozást indította meg.

x **Tudósítás!** Mivel Kávé fajokból ár emelkedés előtt, nagyobb mennyiséget vettem, minden versenynél előnyösebb árban adhatom úgy pörköltve mint nyersen a nagyérdemű vevő közönségnek. Postacsomagokat bérmentve küld: Kádár János kávé-tűszer és csemegekereskedő Nagyváradon.

Dénes Béla

china-ezüst gyári rak-tára Nagyvárad, Bémer-tér.

Iparművészeti ujdonságok, bronz és china-ezüst dísz tárgyak, használati cikkek. Evész-közköz a legértékesebb ezüstözéssel. Vendéglő, kávéház és szállodai berendezések. Cirusz ezüst-fém tisztító.

IRODALOM.

Katholikus szemle. A Katholikus szemle 20-ik vaskos kötetének hetedik füzeté most jelent meg mintegy 200 oldal terjedelemben. A jelenlegi füzet a következő tartalommal jelent meg: Vallás és egyház — Bita Dezső dr. Aktív és passzív hős (A modern dráma és modern tragikum — Surányi Miklós. A lutheranizmus Magyarországon a mohácsi vész előtt. V. Hanuy Ferenc dr. Lelkipásztorkodás és missziók feladata az amerikai kivándorlók között — Vay Péter gróf. A kertben szegfűbokrok (költemény) — Patyi István. Rita (elbeszélés) angolból fordította Hardy Ernő. Ujlaki Miklós (költemény) — Vértess Jenő. És végül könyvismertetések.

Religio. Két hónapi szünet után ismét megindult a *Dudek* szerkesztésében új életre indult Religio. A szeptemberi első füzeté, mely tegnap jelent meg, pompás cikkeket tartalmaz. Első cikke b. e. Csaplár Benedek halálához fűződik s ez alkalomból megszívlelendő igazságokat mond. Bita Dezső folytatja a vallási türelemről szó értekezését. Erdekes cikket ír a szerkesztő a világi katolikusokról, Hanuy az apostoli hitvallás őslakójáról; majd a megáramlott egyetemi tanárjelölés (Zubriczky Kovács) ügyét világítja meg s egyházi világkrónika és irodalmi rovat zárja be a füzetet. A Religio előfizetési ára egész évre 12 korona, szerkesztőség és kiadóhivatali Budapest, IX., Ferenc-körút 39. sz.

TANÜGY.

Az iskolai értesítőkről.

II. (3)

Katholikus intézeteink.

Második közleményünk második részét újból bifurkáljuk. Előbb a katolikus középiskolákról szólnunk, majd utóbb s a dolog természetére szerint igen röviden a katolikus elemiiskolákról is.

A nagyváradi egyházmegye területén főállító katolikus középiskolák közül háromnak van módunkkal értesítőjét ismertetni. A jászóvári premontrei kanonokrend nagyváradi főgimnáziumát, e gyulai római katolikus, valamint a belényesi görögkatholikus főgimnáziumát. A debreceni kegyesrendi és a szilágyosmlyai püspöki gimnázium nem küldték be értesítőjüket. Három katolikus intézetről levén szó, természetesen együttesen ismertetjük őket.

Hogy elején kezdjük a dolgot, programmértekezést kettőt találunk a három értesítőben. A nagyváradi értesítőben *Szmetka L.* Odön okleveles rendes tanár értekezik »A hármasszabály metodikája« címen. A hosszabblektetű dolgozat mintegy folytatását képezi a nevezett tanár tollából még az 1901—2-iki tanév értesítőjében »A számtani alpműveletek metodikája« cím alatt megjelent értekezésnek. Készséggel elismerjük, hogy a gondosan egybeállított munka ilyen könnyed, népszerű formában, félremagyarázhatatlan világossággal tárgyalja a maga elé tűzött anyagot.

A minden ízében kerekded tanulmány szinte lépten-nyomon elárulja az értekező tanár gyöngéd tárgyszeretetét. És nem hiába hivatalozik immár huszadik esztendejébe haladó tanári pályájára, a programmértekezés is megmutatja, milyen biztos kézzel, mennyi rátermettséggel kezeli tárgyát, amelyből a jelen keretben huszonhárom példát dolgozott ki kifogástalan pontossággal és részletességgel.

Szóval az értekezés a maga nemében semmi kívánni valót sem hagy fenn és szakembereknek bizonyára élvezetes, a számtant kedvelőknek mindenesetre tanulságos olvasmányt nyújt. Mi csak mint programmértekezést kifogásuljuk. Maga az értekező is nyíltan megmondja mindjárt dolgozata elején, hogy az értekezést »leginkább a magánoktatóknak szánta«. Már pedig az értesítő első sorban tudvalevőleg a tanulóknak s a szülőknek való. A szóban levő értekezés igen jó vezérfonal a hármasszabály oktatásánál, miért is nagyon jól teszik a korrepetitorok, ha segédkönyvül megőrzik, ugyintén azok a szülők is, akik értenek a számtanhoz s fiaiknak a jelzett irányban utbaigazítást kívánnak adni.

Mindazáltal a program élén más irányú értekezéseket kívánunk látni. Nem a magánoktatók, nem egy-két kivételesen matematika-kedvelő tanuló, vagy szülő, hanem az értesítő olvasóközönségének zöme szolgáljanak a programmértekezés megírásában, tárgyválasztásában irányadóul. Keresztény gondolatokat és irányeszméket kell feldolgozni egy-egy szaktárgy köréből.

Es hát bizony erre a mathézis — noha természetesen éppen ebben az exakt tudományban jutunk el leghamarabb a végtelen fogalmához — kevésbé alkalmas.

Szavunkkal ne vétsünk, de ezt az észrevételt minden elismerésünk mellett is meg kellett tennünk.

Nem szerencsés tárgyválasztás dolgában a belényesi főgimnázium programmértekezése sem. Itt a katolikus publicisztika egyik talentumos, oszlopos tagja, *Kupár Rezső* tanár értekezik. »A román nyelv hangsulya és szórendje« címmel — románul s kivonatossan magyarul is. Ez az értekezés emellett még jóval kisebb érdeklődésre is tarthat számot, mint a fentebbi matematikai dolgozat, éppen hibás tárgyválasztásánál fogva. Amennyire a kivonatos magyar fordítás megközelítőleg sejteti, még inkább, amennyire az értekezőnek képzett, tar-

almas s előttünk oly igen rokonszenves, kedves egyénisége garantálja, a ránk nézve élvezhetetlen román szöveg bizonyára értékes, becses anyagot tár az olvasó elé.

Amint hallottuk, olyan anyagot, amelyet ebben a sikerült formában a román nyelvészek között aligha dolgozott fel valaki. Ez a kiváló műgondra és nem csekély mérvű szakképzettségre, olvasottságra vallott tanulmány bizonyára nagy tetszést váltana ki szakemberek előtt valamelyik folyóiratban, esetleg különnyomat alakjában is, de nem lehet helyén, mint egy katolikus középiskola programmértekezése. Annyival is kevésbé, miután katechón román házi belügyet tárgyal, amely a szülők és tanulók közt — mint már említettük — nem ébreszthet osztatlan érdeklődést. Mert elvégre azt még a belényesi értesítő is, amely pedig ahogy azt alább látni fogjuk, oly sajátos fölfogást juttat érvényre az anyanyelv s a nemzetiségi hovatartozandóság kérdésében, nyilván el fogja ismerni, hogy az iskolai évkönyvnek az intézet magyar tanulóira és azok szüleire is tekintettel kell lenni.

Amikor tehát még egyszer kiemeljük *Kupár Rezső* tanárnak érdemeit és fáradozását értekezésének megírásánál, szabadjon, de igazán minden tekintetben sine ira et studio s az őszinte, nemcsak irázisként, érdekből alkalmazott magyar román testvériség nevében az intézet lelkes vezetőinek figyelmébe ajánlanunk, hogy a programmértekezések témáit olyan tárgykörökből válasszák, amelyek míg egyrészt az unió szellemében haladnak s a valósi együvértartozandóságot igyekeznek kidomborítani, rámutatva arra a nagy ellentétre, amely a velünk egyesülteket a skizmátikus kelettel elválasztja és amelyet az esetleges fajrokonság áthidalni nem képes, másrésztől tendenciájuk, hogy a román anyanyelvű magyar állampolgároknak a hazaszeretet érzését ápolni, nevelni s a magyar nemzetállam gondolatát szemben a szeparatistikus törekvések káros voltával kidomborítani alkalmasak legyenek.

Ha ilyen értekezéseket közül az értesítő igaz magyar szelleműl áthatva román nyelven, ezekért a magyar katolikus közélet — és hát végelemzésében bizonyára ennek neveli tanulóit kötelességszerűleg a belényesi katolikus középiskola is — mindenkor elismeréssel fog adózni.

Nincs programmértekezése a *gyulai* értesítőnek. A bevezetésben *Szabad Endre*, a fiatal intézet ügybuzgó igazgatója a keresztény vallásröklési élet s a katolikus pedagógia szempontjából nagyon egészséges, életrevaló vázlatot közöl. Ez az a hang, amelyen a katolikus intézetek értesítőinek a maguk olvasóközönségéhez szólani kell.

Ami a három intézet tanári testületét illeti, legnépesebb természetesen a *nagyváradi* premontrei főgimnázium, amelynek az elmúlt év folyamán 21 tanára volt. Közülök 17-en szent Norbert fiai, premontrei kanonokrendi áldozópapok. *Kolosváry Béla* dr okleveles rendes tanárt, akit betegsége miatt már régebben fölmentett katedrájától a rendi prépost-prelátus, a Gondviselés az elmúlt tanév folyamán tudvalevőleg elszólitotta az élők sorából. *Novotny S. Alfonz* a főgimnázium nagyérdemű, közszeretettel álló igazgatója az értesítő legelején, a programmértekezést megelőzőleg hosszabb mementót közöl az elhunytól. A választékos nyelvezettel megírt, helyenkint költői lendületű megemlékezést kedvesen jellemzi az a bensőségteljes gyöngéd szerzetesi szellem s az a résztvevő kollegiális szeretet, amelyek *Novotny* igazgató egyéniségének oly nemes tulajdonai. A mementóhoz illusztrációul szolgál az értesítőben az elhunyt tanár szépkivitelű arcképe.

A *belényesi* főgimnázium tanárainak száma 16. Vajjon áldozópapok-e valamennyien, az értesítő nem tünteti föl, csak annyit mutat az egyházi distinkciók közlésével, hogy tulnyomó részben azok.

A *gyulai* főgimnázium, amelyet mint ismeretes évről-évre fejlesztenek tovább föntartói,

a maga három alsó osztályát az elmúlt évben igazgatót is bele számítva, 6 tanerővel adminisztrálta. Konstatálni kívánjuk, hogy a gyulai értesítőben van a tanárok papi jellege a legkifogástalanabbul föltüntetve. A nagyváradi értesítőben a rendházi distinkcióktól eltekintve irányadóul szolgál ugyan, hogy a világiak, mint ilyenek kifejezetten megjelölve, a gyulai értesítő azonban minden tanárnak az intézetet érdeklő személyes adatai között felsorolja világosan, hogy pap e, világi-e az illető. A gyulai főgimnáziumi professzorok közt 4 nagyváradi egyházmegyei miséspap s 2 világi tanár foglalt helyet az elmúlt tanévben.

A tanári testületek felsorolásával kapcsolatosan meg kell jegyeznünk, hogy míg a nagyváradi premontrei főgimnázium dicséretes korrektséggel a görögkatholikus tanulók hitoktatóját is rendes tanárok között mutatja be az értesítőben, holott a katolikus vallással szemben a felekezeti hitoktatókat, jelesül a görögkeleti, a két felekezeti protestáns, valamint a zsidó növendékek hitoktatóit külön cím alatt, külön csoportban osztályozza, addig a belényesi görögkatholikus főgimnázium a római katolikus hittanárt a hitoktatók rubrikájában együtt közli többek közt a zsidó tanítóval. Ezt a laposztást ehelyütt határozottan meg kell rónunk.

Beiratás a női kereskedelmi tanfolyamba. A nagyméltósága vallás és közoktatásiügyi miniszter ur f. é. augusztus hó 22-én 70823. sz. a megengedte, hogy a női kereskedelmi tanfolyam az 1906—7. tanévre újra szerveztessék. Midőn ezt a t. közönségnek tudomására hozom, egyben arról értesítem, hogy a beiratások folyó hó 4—8-ig. Bezárólag mindennap délután 3—6-ig eszközöltetnek a Ritoók Zsigmond-utcái közs. polg. leányiskola helyiségében. Tandíj egész évre 100 kor, beiratási díj 4 kor. A tandíj havi részletekben is fizethető. Nagyváradon 1906. szept. 3. *Az igazgatóság.*

TÁVIRATOK.

A király a gyakorlaton.

Teschen, szept. 3. Öfelsége ma reggel 6 és egy negyed órakor a gyakorlótérre kocsizott és pedig a skodschaui uton.

A francia püspökök teljes ülése.

Páris, szept. 3. A francia episcopatus 18 tagból álló bizottsága tegnap tartott előtervezletén megállapította a püspökök teljes ülése elé terjesztendő programot. A püspökök teljes ülése holnap kezdődik.

Az orosz forrongás.

Pétervár, szept. 3. A cár annyira fél a merényletektől, hogy a kihallgatásoknál mindig páncélinget vesz magára. Ha kísértél, senkinek sem szabad teléje közeledni. Trepov utasítást adott az öröknek, hogy mindenkit le kell löni, aki feléje közeledik. Tegnapelőtt a cárné sürgős üzenetet küldött a szobaleány által a cárnak. Mikor a leány a cár felé közeledett, az örök agyonlőtték.

Pétervár, szept. 3. A cári palotában egy tervezetben dolgoznak, melyel életbe akarják léptetni a diktatúrát. A cár egy egész diktatúrát tanácsot akar kinevezni, melynek tagjai a miniszterek és a miniszterelnök lenne. Stolipin, a terv mellett van, de a szélső reakcionáriusok ellene vannak.

Helsingfors, szept. 3. Salza báró, a 22. hadtest parancsnoka az augusztus 30-án kelt ítélettel megváltoztatta a hadbírósnak a sveaborgi lázadók ügyében hozott ítéletét és pedig egy katonát halálbüntetését élethossziglani, háromét husz évi, hatét 15 évi, a többi elítélt katonáét és két parasztét 12 évi fegyházra.

Varsó, szept. 3. Turmensov tábornok ellen merényletet követtek el a forradalmárok. A tábornok súlyosan megsebesült. A merénylők elmenekültek. Ujabban ismét több rablást követtek el. A helsingforsi vasúti állomás pénztárából 19 ezer rubelt raboltak el. A gárda ezred őrségét megíámadták. Az egyik őr egy támadót lelőtt.

Pétervár, szept. 3. A cár, a cárné, az anyacárné és Wladimir nagyherceg közt nagyon feszült a viszony. Wladimir nagyherceg azt kívánta, hogy Alexejev tengernagy helyet kapjon Stolipin kabinetjében. Stolipin azonban nem vállalta, hanem Trepov tábornokot küldte Wladimirhez, hogy lebeszélje kívánságáról. Wladimir Trepov tábornokot fején megütötte. Ugy kellett lefogni. Szobájába viték, ahol epileptikus rohamai voltak.

NYILTTÉR.

Helyi és vidéki telefon 217.
Iskolás gyermekeknek
Cipő, kalap, fehérnemű
s egyéb alsó ruházati
cikkek a legolcsóbban sze-
rezhetők be.

Leitner Lázár
üzletében.

NAGYVÁRAD, Zöldfa-utca.
Alapított 1878.

Bercencei szilvát

pálinkafőzésre, hektolite-
renként *hat koronáért*
vásárol az Érmelléki részv.
társaság, Nagypiac-tér 10. sz.

1789.

MULATSÁG.

A vasutasok mulatsága. Kedves és minden tekintetben fényesen sikerült mulatságot rendezett a vasutasok országos szövetségének nagyvárad kerülete. A táncot pompás hangverseny előzte meg, melyen a szereplők dicséretes és ügyes dolgot nyújtottak. A hangversenyt tűzijáték követte s ezt tánc hajnalig. A vendégek gyors és pontos kiszolgálása Kernáts Jánost, a fürdő bérőjét dicséri.

A Hivatalnok Egylet mulatsága. A Hivatalnok Egylet vigalmi bizottságától vettük az alábbiakat:

Mivel az érdeklődés az egylet hangversenye és táncmulatsága iránt oly nagy, kötelességének tartja a rendezőség, hogy példás figyelemmel igyekezzék a legnagyobb igényeket is kielégíteni. Ezért tárgyalásokat folytat több neves művészszel, hogy a hang-

versenyének nívóját emelje. Itt említi meg, hogy *Lobermayer Gyula* ur egyebek mellett egy pár kuruc nótát fog énekelni, amely nótákat Nagyvárad közönsége nem ismer, és amelyek ugy dallamuk, mint szövegük tekintetében bizonyára nagy tetszést fognak kelteni.
A rendezőség.

KÖZGAZDASÁG.

Az új gazdasági akadémiák.

A magyarvári gazdasági akadémián az utóbbi években oly nagy számban jelentkeztek hallgatók felvételre, amely számnak betegadására az akadémia helyiségei elégségesek nem voltak. A szakszerű kiképzést is kockáztatta a hallgatók nagy száma. Ennek folytán Darányi miniszter a keszthelyi, debreceni, kassai és kolozsvári gazdasági tanintézeteket a földművelésügyi tárca 1906. évi budgetjében foglalt felhatalmazáshoz képest, az 1906-907-iki tanévtől kezdve gazdasági akadémiákká szervezte át. Az akadémiák szervezeti szabályait, melyeket a király jóváhagyott, továbbá a rend- és fejelemiszabályzatát a hivatalos lap tegnap közölte.

Verseny tárgyalás a hadapródiskolában. A nagyvárad honvédhadapródiskola helyiségeinek tisztántartásához szükséges cikkekre vonatkozólag árlejtést közöl. A termelő, iparos és vállalkozó közönség bővebb felvilágosítást nyer a honvédhadapródiskola parancsnokságánál.

Országos vásár Berettyó Ujfaluiban. A kereskedelemügyi miniszter megengedte, hogy Berettyó-Ujfalu községben a f. évi október hó 3-ára eső országos juh-, sertés- és kirakó vásár, valamint az október hó 4-ikére eső országos ló-, szarvasmarha- és kirakó vásár ez évben kivételesen egyszerre egy napon, azaz *f. évi október hó 3-án* tartassék meg.

Takarékmagtár Kétzen. A kézi görög katolikus egyház elhatározta, hogy a téli idényre egyházi takarékmagtárt létesít. A magtárból kiadott gabonáért hektoliterenként 25 liter kamat búzát kell fizetni. A főszolgabíró most terjesztette be a magtár felállítására vonatkozó szabályokat. A margitai főszolgabíró a 25 liter kamatot nagyon magasnak találja és kéri az alispánt, hogy a jóváhagyásnál a kamatnak 8 literre való leszállítását javasolja az illetékes forum előtt.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

K. Lipót lovarda

Nagyváradon, Nagypiac-téren.

Ma, kedden este 8 órakor

nagy dísz előadás

a legváltozatosabb műsorral. Holnap, szerdán nagy előadás, azonkívül minden vasárnap és ünnepnap 2 előadás lesz tartva.

A cirkuszban csakis első rendű művészek vannak alkalmazva.

Helyárak: Páholy-ülés személyenként 3 korona. Zártszék 2 korona, I-ső hely személyenként 1.50 korona, II-hely 120 korona, III-ik hely 80 fillér, Karzat 40 fillér. Katonák őrmestertől lefelé és 10 éven aluli gyermekek köznap és a délutáni előadásoknál I-ső hely 80 fill., II-ik hely 60 fill., III-ik hely 40 fillér. Karzat 20 fillér. Vasárnap és ünnepnap az esti előadáson azonban mindenkinek teljes ár!

A NAGY

végeladás

már folyó évi október hó 15-én berekesztetik
SPITZER TESTVÉREK zöldfa-utczai üzletében.

Az idő rövidsége kényszerít, hogy a még meglévő
kelmék árait újból tetemesen leszállítsuk és most
már minden árért

a beszerzési áraknál sokkal olcsóbban is eladjuk.

Különös figyelem!

Női őszi felöltők még olcsó árban is!

Női kosztüme és fekete szövetek fél árban is!

Az összes téli posztók és barketek minden árért!

Függönyök és ágyterítők részben fél ár!

Szőnyegek az ár egyharmada elengedésével!

Közismert jó rózsahegy-i vásznak, késmárki abroszok, szervieták, törülközők, Schroll-féle finom siffonok, finom fehér pike barketek *bármily olcsón is* eladatnak.

Réti Takarékpénztár

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
Nagy-Váradon.

Lebonyolít mindentéle bankügyletet u. m. váltóköcsönt nyújt, jelzálogköcsönt ad kamatatokra, betéteket elfogad: könyvre, 5- % mellett és folyószámlára, valamint folyószámla köcsönöket nyújt

Konvertál köcsönöket előnyös kamatláb mellett, előleget nyújt érték-papírokra, kézi zálogokra stb.

Az intézet Szaniszló-u. 61. sz. alatt Uri és helyisége Szaniszló-u. sarkán Grósz Sándor házában van.

Eladó ház.

Olasziban a Lukács György-utca sarkán levő 1-ső számú, három utcára néző sarokház, hol ma szálloda és vendéglő van, tehermentesen szabad kézből eladó. Bővebbet a kiadóhivatalban.

A világ legnagyobb mozgófénykép-vállalata, a kinematográfok királya,
a Narten-féle Bioskop

Nagyváradon a VASÁRTÉREN szeptember 1-étől felépített óriási csarnokában minden másodnap új műsorral **szenzációs előadásokat tart.**

Műsor:

Kedd, szeptember 4-én.

Balti flották megsemmisítése — Egy faló néger — Egy természetbuvár reggelije — Budapest látképe (saját fölvt.) — A leöntött betörők — Megállj! Olló köszörüs — A kis almatolvaj — Dollár király (színezett) — Ünnepe Vilmos császár tiszteletére Tangerban — Egy édes teher — Az új kalap — Szenes legény a fürdőben — Kutya mint labdajátékos — A póruljárt bónatikus — Bonaparte Napoleon élete és vége (színezett) — Babi és Vau Vau — A szerelmes Johan — Karneval éj — A meglopott tolvaj — A varázs furulya — Hogy alszanak Párisban — Egy öreg nadrág — A mérges anyós

Az előadásokon a cs. és kir. 37-ik gyalogezred zenekara játszik.
Előadás kezdete este 8 órakor. Pénztárnyitás este 7 órakor. Vasár- és Ünnepnapi 4 és 8 órakor. Helyárak: Számozott I. hely 1 kor. II. hely 60 fill. III. hely 40 fillér. Fenntartott páholyülések (4 személyre) 4 kor. előjegyezhetők a Bioskop nappali pénztáránál. Műsorváltozás fentartva.

Kiváló tisztelettel

Narten György,
magánmérnök, tulajdonos.

Saját gyártmányú iskola cipőinket

ajánljuk a nagyérdemű közönség szives figyelmébe, ugyszintén a **legfinomabb kivitelű**

női és férfi cipőinket, melyek saját gyárunkban készülnek

a legocsóbb árak mellett.

Szabott árak!

Tisztelettel:

Nádor Henrik és Társa,

Helybeli és vidéki telefon 63.

1755.

Nagypiac-tér, Kereskedelmi palota.

Figyelem.

A közelgő iskolai évre tanintézetekbe menő gyermekek és leánykák számára szükségelt **teljes fehérneműfelszereléseket, paplanokat, trikókat, harisnyákat, zsebkendőket** a t. közönség a legjutányosabb árakon szerezheti be az

Alkalmi Áruház-ban

Nagyváradon, Fő-utca Rimanóczy-palota.

Nagy választéku ujdonságok ruhakelmékben, selymekben, női és férfi fehérneműekben vászon és asztalneműekben. Nagy mennyiségű szövet és selyem maradványok minden elfogadható árban. — **Kérem a t. közönséget áram olcsóságáról meggyőződni.** Tisztelettel

SZÉKELY JENŐ.

Üzlet áthelyezés!

A már 18 év óta fennálló óra — ékszer és látszer üzletem, óra javító műhelyem a Fekete Sas szálloda épületének lebontása folytán

Fő-utca Orsolya zárdá épületébe

(Kiss Dávid dohány tőzsdéje során) helyeztem át, s azt Szilágyi Géza és Tarsa törvényszékiileg bejegyzett cég alatt folytatom. Raktáromon menyegzői, keresztelési, bérnialási, névnapj s más alkalmakkori ajándék tárgyak igen izléses választékban találhatók.

A n. é. közönség szíves bizalmát továbbra is kéri

kiváló tisztelettel
Szilágyi Géza órás
Fő-utca

Egy tanonc felvétetik.

HIRDETESEK

jutányos árban

felvétetnek a

„TISZÁNTÚL”

kiadóhivatalában.

Egy-két jó családból való,
2—3 középiskolát végzett fiu
fizetéssel felvétetik

tanulónak

a Szent László nyomdában.

ISKOLAOLTÓNYÓK

FIUK, GYERMEKEK ÉS LEÁNYKÁK részére

a legizlésesebb kivitelben; legolcsóbb árban

NEUMANN M.

CS. ÉS KIR. UDV. SZÁLLITÓNÁL

Nagyvárad, Kishidfő Lévai-palota.

HAAS FÜLÖP és FIAI

szőnyeg és butorszövet gyárosok.
Magyar kir. udvari szállítók.

Nagyvárad, Fő-utca, az új Rimanóczy-palotában.

Biharmegye és Nagyvárad közönségének ajánlja szíves figyelmébe

dusan felszerelt raktárát.

Eredeti keleti szőnyegek nagy választékban a legolcsóbb árakon.

Továbbá minden egyébnemű szőnyegek, futószőnyegek, linoleum kókusz-futók, kókusz-lábtörölők, kerevet átvétők, angora kecskebőrök és erdélyi pokrócok.

PAPIRKÁRPITOK

ugymint: szalon, uri-, ebédlő-, hálószobáknak legújabb styll szerint. Ágy-, asztal, flanell-, kocsi- és utazótakarók, függönyök és portierek minden minőségben és árban.

Butorszövetek a legelegánsabb, valamint a legegyszerűbb kivitelben. Jutányos árak mellett.

Haas Fülöp és Fiai

gyárosok, m. kir. udvari szállítók. Fő-utca.
Rimanóczy-palota.